

Stichting KUS, Kunst van Samenleven

Jaarverslag 2020

Vrede en Vrijheidactiviteiten, creatieve dialogen en Onsje Geluk.

Stichting KUS
13-1-2021

KUS jaarverslag 2020 over activiteiten rond Vrede en Vrijheid, creatieve dialogen en Onsje Geluk.

Stichting KUS heeft als doelstelling om contacten tussen mensen en groepen te stimuleren met behulp van creatieve middelen. In 2019 en 2020 koos KUS ervoor om de ontmoetingen te organiseren rond het thema Vrede en Vrijheid.

1. Nieuwscafé's over Vrede en Vrijheid met Rob Jaspers

31 januari was het **eerste Vrede en Vrijheids Nieuwscafé** met Rob Jaspers en John Spierings, die vijftien jaar lang nieuwscafé 's organiseerden en nu graag meewerkten aan deze door KUS georganiseerde Nieuwscafé 's. Het doel van dit en volgende Vrede en Vrijheids Nieuwscafé 's is om mensen voor het voetlicht te brengen die zich inzetten voor vrede en vrijheid. De gasten deze eerste keer waren:

- Marjo van Ginneken, coördinator activiteiten 75 jaar vrijheid en Puck Arts betrokken bij Internationaal Jongerenfestival rond Vrijheid.
- Jeroen van Zuijlen van Stichting In Paradisum, die onder andere herdenkingen organiseert voor de oorlogsslachtoffers van het bombardement op Nijmegen,
- Peter Kruk van de Liberation Route, de internationale herdenkingsroute,
- Diederik Grootjans, kunstenaar die meedoet aan KUSproject Vrede en Vrijheidstuinen.
- Wiel Lenders van het Vrijheidsmuseum, voorheen Oorlogsmuseum Groesbeek.

De verhinderde Professor Lotte Jensen, die onderzoek deed naar het vieren van vrede, werd vervangen door Dr. Joost Rosendaal, die onder andere de ervaringen van de gewone man in de Tweede Wereldoorlog onderzocht. Er was een muziekintermezzo met een vredeslied van Karel Bosman. Na afloop konden de ruim **zestig bezoekers** een eenvoudige maaltijd gebruiken.

2. Vredesambassadeurs en de vredesweek

Twee vrijwilligers van KUS, Frans Houtbeckers en Mariët Mensink, zijn in 2019 en in 2020 Vredesambassadeur geweest. In 2020 vroegen zij Storay Ahmadi van Stichting Goshamadeed als derde Vredesambassadeur.

21 februari waren de twee als vredesambassadeurs bij een herdenking van het bombardement georganiseerd door In Paradisum en vertelden over hun plannen rond de Vrede en Vrijheidstuinen en lazen een eigen Vredesgedicht. Ze coördineerden en organiseerden in de vredesweek, van 19 t/m 26 september, ondanks corona, meerdere activiteiten.

Verslag Vredesweek 2020 van 19-27 september

De Vredesweek 2020 werd georganiseerd door Raad van Levensbeschouwing en Religie (trekker vredesweek), de drie vredesambassadeurs, Stad van Compassie en Huis van Compassie. Financieel ondersteunde de gemeente.

19 september Di-Vers ontmoeting met 350 deelnemers en Vredesdialoog met 15 deelnemers

Een voorproefje van vredesweek en Nijmegen in Dialoog bij de Di-Vers ontmoeting op 19 september in het land van Ooy. Er kwamen meer dan driehonderdvijftig bezoekers waarvan vijftien meededen met de eerste dialogen van Nijmegen in Dialoog, onder begeleiding van vredesambassadeur Mariët Mensink. Het thema van de drie groepjes was Vrede en Duurzaamheid. Mooie eerlijke gesprekken.

20 september Opening Vredesweek- 75 deelnemers

Een prachtige officiële start van de Vredesweek op 20 september. Dertig deelnemers verzamelden zich bij de Wereldvredesvlam bij het Keizer Karelplein en leerden van het koor Hatikwa (hoop) de Nederlandse vertaling van een Jiddisch lied over vrede. De Wereldvredesvlam werd daarna lopend in een lange dubbele rij (op anderhalve meter afstand) naar de Mariënborg Bibliotheek gebracht waarbij de mensen afwisselend de Nederlandse en de Jiddische versie zongen.

Tien van hen gingen neuriënd mee naar binnen waar 45 deelnemers hen opwachtten. Dorien Dubbers, voorzitter van de Werkgroep Wereldvredesvlam, zette de vlam op het podium voor burgemeester Bruls, die de Vredesweek 2020 opende. Journalist Rob Jaspers presenteerde de middag. Tien organisaties vertelden daarna hun vredeswens: Werkgroep Wereldvredesvlam, Amnesty, Stichting KUS, Raad van Levensbeschouwing en Religie, Stichting Goshamadeed, Go Green, Bibliotheek Gelderland Zuid, Koor Hatikwa, Stad van Compassie, Huis van Compassie. Hierna zong Karel Bosman een vredeslied. Rob Jaspers bevroeg Burgemeester Bruls over zijn ideeën over Vrede en Vrijheid in Nijmegen, eerder en nu.

Daarna reikte de burgemeester de Compassiepluim uit aan de Luisterlijn, die over hun werk vertelden. De organisatie Gek in de Klas ontving de Compassie Aanmoedigingsprijs.

Na twee muziekstukken door Niek Edeling van Sprezzatura vertelde de voorzitter van Amnesty Nijmegen over de oprichting en het werk van Amnesty wereldwijd, in Nederland en Nijmegen.

Na een filmpje over een Compassiekwartet deed de maakster ervan, Mariëlle Polman, een oefening rond compassie. Qader Shafiq, directeur van Bureau Wijland en Nijmegenaar van het jaar en 25 jaar geleden als Afghaanse vluchteling naar Nederland gekomen, werd daarna bevraagd door Rob Jaspers over zijn ideeën en gevoelens rond Vrede en Vrijheid. Karel Bosman sloot af met een lied.

21 september Vredesafhaalmaaltijd Vrede halen, Vrede brengen, 30 personen

Aan de poort werden bezoekers verwelkomd en later uitgezwaaid door de Vredesvogel van Nijmegen. In drie groepen van rond de tien mensen kregen bezoekers een kort programmaatje voorgeschoteld met gedichten en verhalen van de Vredesambassadeurs Storay Ahmadi en Frans Houtbeckers en oude Turkse liedjes met begeleiding op Saz, door Mürset Yavuz. De bezoekers maakten op een afbeelding van een vredesvogel een wens voor de bezoeker die naast hen zat. Daarna haalden ze één voor één de afhaalmaaltijd, een vegetarische maaltijd gemaakt door Stichting Goshamadeed met Afghaanse pannenkoek, warme groente een salade en saus.

22 september Creatieve dialoog Schilderen en tekenen met Diederik Grootjans over Vrede en Vrijheid. **7 deelnemers plus dialoogbegeleider en Diederik** (2 afzeggingen door ziekte).

Een mooie ontmoeting waar mensen over hun ervaringen met vrede en vrijheid vertelden maar er vooral over tekenden en schilderden.

23 september. Vredesactiviteit van de wijkfabriek

Bij de ontmoeting in de Wijkfabriek met een verhaal over vrede onder het genot van soep was vredesambassadeur Frans Houtbeckers aanwezig. Er waren ongeveer 20 bezoekers.

24 september Creatieve dialoog Fotografie met Frans Eppink over Vrede en Vrijheid, **5 deelnemers plus Frans Eppink**. 3 afmeldingen i.v.m. ziekte. Fotograferen van licht en donker, vrede en vrijheidssituaties ter plekke. Met thuisopdracht vrede en vrijheidssituaties en bedreigingen ervan te fotograferen in de eigen omgeving.

25 september Vrede en Vrijheids Nieuwscafé in de Lindenberg met **35 bezoekers** op anderhalve meter afstand (tien afzeggingen wegens corona en er kwamen mensen niet opdagen) inclusief presentator John Spierings, interviewer Rob Jaspers en de gasten Gaiane Abrahamian van de Armeense stichting VAN en dochter Mane, Storay Ahmadi van de Afghaanse stichting Goshamadeed, Peter van Riel van de Indische Vereniging PION en Wayne Modest, hoofd Onderzoeks Instituut van de verenigde Wereldmusea waaronder het Afrikamuseum.

Een prachtig programma over integratie, discriminatie en racisme met als aanvang een dans van Mane waarbij haar moeder zittend meedanste (volwassenen mogen niet dansen in een café) en een gedicht van Gaiane Abrahamian, waarna de gasten één voor één bevraagd werden door Rob Jaspers en in gesprek gingen met de zaal.

27 september Speurtocht in het centrum van Nijmegen naar Vrede en Vrijheid en oorlog voor alle leeftijden. Start en finish bij Bibliotheek Mariënburg. **40 volwassenen en 40 kinderen** (van 2-10 jaar) gingen op zoek (deze dag of in de dagen erna) naar uitingen van oorlog, vrede en vrijheid en naar vredesdraak, vrijheidsvogel en vredesvogel. De Vrijheidsvogel die bij het startpunt rondliep was een succes, trok veel aandacht.

Reacties: "Wij doen heel graag mee (kinderen van 9 en 10 jaar) "Het was een mooie wandeling en het ging ook nog eens ergens over." "Het is te lang voor kleine kinderen (moeder van bijna 3 jarige)." "Voor mijn kinderen (7 en 8 jaar) waren de vragen te heftig, dus ik ben gestopt." "Mooi om te doen."

Evaluatie:

Met de vredesweekactiviteiten, die door bovenstaande organisaties georganiseerd zijn, deden **in totaal 250** personen mee (optelling zwart gedrukte cijfers). Gezien corona en de beperkte plaatsen die daardoor beschikbaar waren een mooi bezoekersaantal.

Het was een goede mix van informatie, ontmoeting en dialoog, en creativiteit rond Vrede en Vrijheid en Compassie. De vredesambassadeurs en de mee-organiserende organisaties zijn heel tevreden. Zij danken de gemeente voor hun steun.

3. Vrede en Vrijheidstuin(en)

De creatieve activiteiten voor de Vrede en Vrijheids tuin(en) zouden plaatsvinden vanaf maart 2020 t/m december 2020, de pilot zou in juni zijn. Corona zorgde voor uitstel, de start was pas in september 2020 en de activiteiten zullen -aangepast- tot eind 2021 plaatsvinden. De andere manier van omgaan met elkaar maakt dat nieuwe contacten maken veel moeizamer gaat en meer tijd vraagt. Stichting KUS heeft de opzet van het project hieraan aangepast: in het oorspronkelijke plan zouden er vijf verschillende Vrede en Vrijheidstuinen komen, in het aangepaste plan één centrale tuin met daarnaast tentoonstellingen. Daarnaast werd het project ingepast in het Project Nijmegen in Dialoog. Dit project wordt georganiseerd door het Huis van Compassie en Stad van Compassie, samen met Stichting KUS en Bureau Wijland. De aanleiding voor het project was een verzoek van de gemeente Nijmegen aan Huis van Compassie om activiteiten te organiseren in het kader van radicaliseringsbestrijding. Huis van Compassie, met wie KUS vaak samenwerkt, vroeg de medewerking van KUS.

Nijmegen in Dialoog

In de dialoog leren mensen elkaar en elkaars zorgen, opvattingen en achtergronden kennen, maar ook hun dromen. Door contact met elkaar te hebben, door naar elkaar te luisteren, kunnen mensen kennis maken en begrip en respect voor elkaar vormen. Dit draagt bij aan een Nijmeegse samenleving waarin mensen zich verbonden voelen in plaats van vervreemd van elkaar. Nijmegen in dialoog richt zich op alle Nijmegenaren, oud, jong, van alle etniciteiten en sociaaleconomische status, uit alle buurten, met daarbij een bijzonder oog voor groepen mensen (zoals bepaalde jongeren) die neigen naar radicaliteit en extremisme. Naast gewone dialoogtafels worden ook creatieve dialoogbijeenkomsten gehouden om ook minder-verbale ingangen te hebben voor een dialoog. Deze worden georganiseerd door Stichting KUS. De coördinator van KUS zit in de Projectgroep Nijmegen in Dialoog, volgde twee dialogen en een training van Utrecht in Dialoog en begeleidde mede de eerste scholing van **vijftien dialoogbegeleiders**. Deze scholing bestond uit vijf bijeenkomsten, online.

Creatieve dialogen over Vrede en Vrijheid

KUS combineert de creatieve activiteiten in vijf stadsdelen in het kader van de Vrede en Vrijheidstuin met dialoogsessies, en tentoonstelt de gemaakte werken in elk stadsdeel als zichtbaar resultaat. De werken geschikt voor buiten komen op het eind van 2021 in één permanente Vrede en Vrijheidstuin en die voor binnen zullen als uitleenexpositie regelmatig in en buiten Nijmegen getoond kunnen worden.

De stichting heeft van de gemeente Nijmegen en de Provincie Gelderland financiële middelen verworven en van het Prins Bernardfonds een toezegging voor een financiële

bijdrage gekregen om diverse creatieve activiteiten met als onderwerp Vrede en Vrijheid te organiseren in vijf stadsdelen van Nijmegen en een Vrede en Vrijheidstuin te maken. KUS is door alle onzekerheden rond corona gestopt met het aanvragen van meer financiële middelen bij fondsen en bij - vaak financieel hard getroffen- particulieren. Ze realiseert de activiteiten en exposities met de reeds verkregen middelen. De betrokken wijkmanagers van de Gemeente Nijmegen vinden het goed om de gelden te gebruiken voor de aangepaste plannen. De Provincie heeft haar bijdrage geschonken, opdat ondanks de gevolgen van corona en het niet doorgaan van activiteiten, aan gedane toezeggingen voldaan kan worden. Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft laten weten dat de gedane toezegging staat tot eind 2021.

Pilot in Midden Nijmegen

KUS wilde de pilot doen in Dukenburg waar ze al veel contacten heeft. Het kunnen gebruiken van zalen in wijkcentra was wegens coronamaatregelen onduidelijk. Kus kon terecht in het Huis van Compassie, die tevens Vredesambassade is. Daarom startte KUS in de Vredesweek, in de Vredesambassade (Groenestraat 170) voor geïnteresseerden uit de hele stad, maar speciaal voor mensen uit Nijmegen Midden (Hazenkamp, Kolping, Landbouw- en Muntenbuurt en Willemskwartier).

In september en oktober 2020 zijn drie creatieve groepen (foto, tekenen, tekst) ieder twee keer bij elkaar geweest. Er waren een vijftal afmeldingen wegens corona. Steeds was er aan het begin van de sessie een dialoog over vrede en vrijheid in het leven van de deelnemers, hun ervaringen, hun gehoopte toekomst en stapjes die ze in die richting kunnen zetten. Er waren **acht deelnemers** (inclusief dialoogbegeleider) bij **schilderen** met Diederik Grootjans, waarvan er twee maar 1x kwamen, **vijf deelnemers bij fotografie** met Frans Eppink en **zeven deelnemers** (inclusief dialoogbegeleider) bij **teksten maken** met Hanneke Beld. De laatste bijeenkomsten waren online. Omdat de workshops beeldende kunst niet online kunnen, zijn de workshops van Marcel Blom verschoven naar 2021. Wegens corona zijn de resultaten op de website van KUS tentoongesteld vanaf 11 januari 2021.

Evaluatie

De sfeer in de bijeenkomsten was goed, deelnemers en begeleiders waren tevreden en er is mooi werk gemaakt. Door de dialogen vooraf is het werk heel persoonlijk geworden en zijn de resultaten niet alleen voor de deelnemers zelf fijn om te delen maar ook naar andere Nijmegenaren toe. Bij fotografie was door corona jammer genoeg geen dialoogbegeleider aanwezig en moest een invaller zonder ervaring het gesprek leiden. Zowel bij schilderen als fotografie bleek de tijd voor een werkelijke dialoog/uitwisseling te kort, terwijl bij teksten maken de dialoog een prachtige opstap voor schrijven bleek. Bij schilderen, fotografie en beeldend zal KUS voortaan vooraf een dialoog houden, waarna in twee sessies daarop creatief verder gewerkt kan worden.

In 2021 is de bedoeling om de creatieve dialogen/workshops elke paar maanden in een ander stadsdeel te geven (zuid, noord, oost, west), met aansluitend een expositie. In Midden nog 2 bijeenkomsten beeldend met 4-8 mensen. In elk van de 4 stadsdelen Noord, Zuid, Oost en West 4 groepen van 4-8 wijkbewoners x 2 bijeenkomsten per groep plus voor

schilderen, fotografie en beeldend een dialoog vooraf. Het gaat om 68 tot 136 deelnemers in 47 bijeenkomsten.

Omdat het waarschijnlijk is dat vanaf mei het gewone leven pas weer op gang komt is de planning:

Mei/juni: Nijmegen Zuid-Dukenburg-Lindenholt

Augustus/september: Nijmegen Noord: Lent-Oosterhout-Centrum

September/oktober: Nijmegen West

Oktober/november: Nijmegen Oost.

Eind november en begin december wordt dan de Vredes- en Vrijheidstuin gemaakt, met de opening half december. Deze planning is onder corona-voorbehoud.

Vanaf 2022 zal KUS bij Nijmegen in Dialoog creatieve dialoogbijeenkomsten aanbieden over thema's die bewoners/groepen zelf inbrengen.

4. Creatieve workshops, tentoonstellingen en uitstapje door KUS voor projecten Huis van Compassie

KUS zorgde dat in het Huis van Compassie de **tentoonstelling Talen naar Vrede** neergehangen werd, met 20 grote cartoons die spreekwoorden uitbeelden over vrede uit vele landen. Tijdens een maaltijd op 13 januari met **veertig mensen** werd deze geopend waarbij een viertal mensen vertelden over vrede en de omgang met vrede in hun land van geboorte. De tentoonstelling werd gezamenlijk gehoord door KUS en Huis van Compassie en heeft ruim twee maanden gehangen. Een **paar honderd bezoekers** hebben van deze mooie tentoonstelling van het Vredesmuseum uit Haarlem kunnen genieten.

Coördinator/vrijwilliger Mariët Mensink is (clowns) docent en gaf voor KUS vijf creatieve workshops.

Bij het Vrijwilligerscafé van Stad van Compassie werd een **workshop nonverbale communicatie/clownerie** gegeven met **zestien deelnemers** en voor de vrijwilligers van Huis van Compassie een **clownworkshop** met **ongeveer 15 deelnemers**.

Bij het Project Wij doen het zelf gaf KUS **twee workshops schilderen**. Met een **twaalftal deelnemers** werden de letters Vrede en Vrijheid en Compassie beschilderd en afbeeldingen gemaakt en geschilderd die deelnemers associeerden met deze concepten. Er werd met plezier gewerkt. Van de resultaten maakte KUS een **tentoonstelling** in twee zalen en de gang van De Haard waar het Huis van Compassie is. Toen de tentoonstelling net af was ging de eerste corona lockdown in. Uiteindelijk hebben naar schatting zo'n **honderd mensen** de tentoonstelling toch gezien, bij activiteiten die doorgingen als samen eten en vergaderen.

In het klooster in Huissen werd een **clownworkshop** gegeven aan **veertien kinderen en volwassenen**, met laag inkomen en weinig mogelijkheden, die een korte vakantie aangeboden kregen door het Huis van Compassie.

KUS organiseerde voor **elf bezoekers** van Huis van Compassie in augustus een uitstapje naar De Tempelhof, het kunstwerk van Huub en Adelheid Kortekaas in Winssen. Huub en Adelheid zorgden voor soep en Huis van Compassie voor de rest van de lunch.

De middagen verliepen allen in goede sfeer.

5. Onsje Geluk

Door de coronamaatregelen konden veel activiteiten niet doorgaan. KUS wilde iets organiseren voor die mensen die met hun ziel onder de arm liepen en bedacht een Onsje Geluk om de wintermaanden van december t/m februari door te komen. Een eenvoudig principe: je komt iets brengen waar je warm en blij van wordt en komt een beetje geluk halen. Het kan gaan om een verhaal, een lied, een voorwerp, een bloem.

Omdat ook veel activiteiten van Huis van Compassie moesten stoppen bood KUS de activiteit aan het Huis van Compassie aan. Onsje Geluk werd gecombineerd met het Project Je eigen verhaal vertellen. KUS en twee stagiaires van het Huis van Compassie Tessa en Maartje ontvingen drie middagen in december **3, 4 en 5 mensen**, die cadeautjes, verhalen, muziek en zang kwamen brengen en deze ook ontvingen. Er konden niet meer deelnemers uitgenodigd worden gezien de locatie. Daarna volgde weer een sluiting van het pand wegens coronamaatregelen. Er was nog 1 bijeenkomst van Maartje en twee deelnemers. In januari en februari 2021 gaat Onsje Geluk door, met wandelingen van één vrijwilliger en één deelnemer die elkaar een verhaal of iets leuks geven als de Haard/Huis van Compassie dicht is.

6. Interviewtjes in Weekblad De Brug

KUS kon vanaf 2018 (on)regelmatig korte interviews van 270 woorden plaatsen in Weekblad De Brug waarin ze mensen van sociale organisaties in het zonnetje zet die vertellen over hun Kunst van Samenleven (KUS is de afkorting van Kunst van Samenleven). In 2020 vertelden zij in de interviews over hun ervaringen met Vrede en Vrijheid. Er waren dit jaar een twintigtal interviews met onder meer mensen van Amnesty International, Vizier (anti discriminatiebureau), Hatikwakoor, Afrikamuseum, IVN, de Broeikas, de Luisterlijn, Gek in de Klas, de Smeltkroes, Gast, Goshamadeed, Orientalis, Waalstappers en Werkgroep Wereldvredesvlam. Jammer genoeg zal deze activiteit nu stoppen omdat de redactie van De Brug ook andere mensen kans wil geven te schrijven in hun krant. Van zowel de kant van de redactie als van KUS was iedereen heel tevreden over de jarenlange samenwerking.

7. Tentoonstellingsruimte in Museumpark Orientalis

Door corona zijn er geen KUS activiteiten in Orientalis geweest, zoals de creatieve workshops in 2019. De vaste tentoonstelling is in het begin van het jaar gedeeltelijk vernieuwd, maar door wintersluiting en corona maatregelen hebben hooguit enkele tientallen mensen deze kunnen bekijken. Het is de vraag of Orientalis overleefd kan blijven na corona en of KUS de ruimte houdt in 2021.

8. Contacten met vrijwilligers en organisaties

KUS werkt met enkel vrijwilligers. Een kleine groep van mensen kan altijd gevraagd worden bij activiteiten. Met dit jaar veel dank aan coördinator Mariët, mede-coördinator Chris, die een stap terug deed en adviseur werd, assistent-coördinator Franke, Clem en Jo van het

bestuur, Frans, Joris, Helmut en Christa, Liesbeth die de Vrede- en Vrijheidsvogels maakte en Josee voor haar tekeningen.

KUS werkt samen met veel organisaties, het intensiefst met Huis van Compassie en Stad van Compassie. Dit jaar werkte KUS veel samen met Storay van Goshamadeed, Toine en Tobias van de Raad van Levensbeschouwing en religie, Rob en John van het Nieuwscafé en alle organisaties die meededen aan onze activiteiten in de Vredesweek en hun medewerking verleenden aan de KUS interviewtjes. Met dank!

Vorig jaar sloot KUS het jaar af met een geweldig feest voor vrijwilligers en organisatie, met de Molukse Tifa en dansgroep, rolstoeldansen, prachtige wereldmuziek en lekker eten. De planning was om dit jaar een leuk dansfeest te houden. Dat kon dit jaar niet doorgaan.